

PŘEDMLUVA — PRÉFACE

Práce na Velkém francouzsko-českém slovníku byly zahájeny roku 1954 v Kabinetu pro moderní filologii Československé akademie věd. Pokračovaly v Ústavu jazyků a literatur ČSAV, do něhož bylo toto pracoviště počátkem roku 1964 organizačně začleněno. V únoru roku 1966 byl tu ukončen první díl slovníku, který zpracovává materiál písmen A až K, a v červnu roku 1970 druhý díl. Od té doby až do konce roku 1972 se text slovníku doplňoval (zvl. neologismy) a zpracovávaly se Dodatky ke slovníku.

Vědeckým řízením prací byl pověřen univ. profesor dr. Vladimír Buben. Yves Millet, Docteur ès Lettres, profesor českého jazyka na École nationale des langues orientales vivantes v Paříži, a Joseph Suchy, Agrégé de l'Université, Maître-Assistant na filosofické fakultě University v Nizze, se ujali recenze celé práce. Interní práce organizoval a jejich postup zajišťoval dr. Vladimír Hořejší, CSc. Počátkem roku 1962 byl tímto úkolem pověřen pracovník Kabinetu pro moderní filologii ČSAV dr. Josef Neumann, který práce vedl až do jejich ukončení.

V dějinách české lexikografie je jen jeden velký slovník francouzsko-český: je to dvoudílný Herzrův-Iblův Slovník francouzsko-český z poloviny 90. let minulého století. Byl vynikajícím dílem ve své době, avšak po 80 letech své existence nemůže uspokojit potřebu dnešního uživatele: i když některá slova a pojmennování zanikla, slovní zásoba se za uvedenou dobu velmi rozrostla, neboť jazyk jako nástroj myšlení a prostředek výměny informací se musel přizpůsobit průdkému rozvoji vědy a techniky.

Úkolem redakce bylo zachytit v duchu zásad moderní lexikografie francouzská jednoslovná i víceslovná pojmennování s jejich českými ekvivalenty.

Slovník podává ve více než 70 000 heslových slovech nejen obraz bohaté slovní zásoby francouzských literárních děl od doby klasiců (tj. od 17. století — zde v rozsahu užitečném pro dnešního čtenáře), ale i slovní bohatství současné mluvené francouzštiny s jejími neologismy. Zařazovali jsme i výrazy hovorové, lidové, argotické, nářeční, oblastní apod., jež cennými připomínkami doplnil prof. Joseph Suchy. Velkou pozornost jsme věnovali odborné terminologii, a to i novým oborům (kybernetice, jaderné fyzice, elektronice, astronautice). Hlavním kritériem pro výběr slov a frazeologických spojení byla zásada frekvence a předpokládané společenské užitečnosti.

Slovníkový materiál byl excerpován a zpracováván na základě francouzských jednojazyčných a dvojjazyčných slovníků i na základě vlastních excerpcí, zvláště z nejnovější francouzské beletrie a ze současného denního tisku (viz bibliografické údaje na konci II. dílu).

Funkčním využitím závorek, vhodnou exemplifikací, indexovými odkazy u nepravidelných sloves, užitím grafických značek (tild), jediného členu vidové dvojice sloves (pokud se oba členy od sebe nápadně neliší, jako např. u sloves: vzít — brát, jít — chodit, jet — jezdit apod.) jsme usilovali o co nejpřehlednější orientaci ve stavbě hesel a ve významových odstínech jednotlivých slov a frazeologických spojení.

Náš akademický slovník je určen především českým uživatelům. Může však prokazovat cenné služby i cizincům, kteří se zajímají o jazyk a kulturu českého národa.

Na prvním dílu akademického slovníku pracovali zvláště dr. Vladimír Hořejší, CSc. (od začátku do ukončení) a dr. Josef Neumann (od r. 1960 do ukončení). Dále se prací účastnili: dr. Stanislav Lyer (od r. 1957 do r. 1960), dr. Zdeněk Wittoch, CSc. (od r. 1963 do ukončení), dr. Milada Bubnová (od r. 1956 do r. 1961).

Externě na prvním dílu spolupracovali zvláště: Dr. Oldřich Kulík, doc. inž. Jan Lavička, CSc., dr. Svatopluk Paceačka, Ludmila Prousková, Helena Sekalová, prof. Miloš Sová.

Na redakci druhého dílu slovníku pracovali zvláště: dr. Josef Neumann (do ukončení), dr. Vladimír Hořejší, CSc. (do r. 1967, pak externě). Dále se prací účastnili Vladimír Ungermann (do r. 1968), dr. Zdeněk Wittoch, CSc. (do r. 1967). Jana Voborníková pečovala zvláště (do r. 1971) o technickou úpravu textu a o styk s externími spolupracovníky, kteří ověřovali správnost odborné terminologie.

Externě spolupracovali zvláště: prom. filolog Jaromír Bláha, Dr. Oldřich Kulík, doc. inž. Jan Lavička, CSc., Alena Novotná, dr. Svatopluk Paceačka, Helena Sekalová.

Na Dodatcích pracovali dr. Josef Neumann a (od r. 1971) též prom. filoložka Alena Polednová, jež zajišťovala zvláště technickou úpravu textu, externě zejména Helena Sekalová.

Předběžně materiál sbírali a ověřovali zvláště tyto externí spolupracovníci: prof. Antonín Bernásek, dr. Jarmila Hamplová, dr. Jaromír Charous, dr. Josef Lopour, Helena Sekalová, dr. Jan Wagner, dr. František Widimský.

Současnou francouzskou beletrii a denní tisk excerpovali pro potřeby slovníku dr. Milada Bubnová, dr. Stanislav Lyer, dr. Josef Neumann a někteří externí spolupracovníci: prof. Antonín Bernásek, dr. Viktor Kripner, dr. Vladimír Smolák a dr. Bohuš Tenora.

Terminologii překontrolovali, event. zpracovali v jednotlivých oborech zvláště tyto odborníci:

botanika

univ. profesor dr. Josef Dostál
dr. Bohumila Holubičková, CSc.

chemie ekonomie

inž. Želimir Procházka, CSc.
doc. dr. Josef Dubský, CSc.

stnografie

dr. Josef Spilka

fyzika

inž. Václav Krejčí, CSc.

geologie a mineralogie

doc. dr. Václav Havlena, CSc.

heraldika

doc. dr. Zdeněk Kristen

historie

univ. prof. dr. Josef Polišínský

hornictví

dr. inž. Jiří Schenk

hudba

prof. Karel Janeček, DrSc.

lékařství

dr. Jiří Dvořák, CSc.

lodářství a námořnictví

pplk. v. v. Adolf Čada

matematika

inž. Jaromír Kozák

motorismus

dr. František Zitek, CSc.

mýslivost

dr. Jan Schulmann

polygrafie

dr. inž. Eliška Nováková, CSc.

práva

dr. Jaroslav Šalda

technické (speciální) obory

dr. Karel Čapek, CSc.

dr. Alex Čížinský

dr. Emil Steigerhof

inž. Josef Dědík

inž. František Raban

dr. Karel Sochor

prof. Arnold Kořálek

prof. Ilja Petřík

tělovýchova a sport

univ. prof. dr. Josef Kubalík

teologie

plk. v. v. Richard Zdráhala

vojenství

Jaromír Hájek

zahraničnictví

Emil Kudrna

zeměpis

dr. Walter Černý

Redakce během své práce narážela na četné obtíže spojené s personálním a materiálním vybavením. Tyto okolnosti působily neblaze též na rozsah a postup naší práce.

V dlouhých dobách, kdy byly téměř přerušeny naše osobní styky s Francií, vznikly nemalé potíže s opatřováním i základních pramenů, zvláště nejnovějších.

Odlišný historický vývoj francouzského národa a jeho kultury i odlišnost současného politického a hospodářského zřízení Francie nalezly odraz i ve specifické francouzské slovní zásobě. I tato okolnost byla pramenem četných obtíží při naší práci.

Je na uživateli, aby sám posoudil hodnotu předkládaného díla vypracovaného za daných poměrů.

Budeme vděční za kritické připomínky ke slovníku.

Domníváme se, že náš akademický slovník bude cennou oporou profesorům, studentům, odborným i vědeckým pracovníkům, překladatelům, žurnalistům, tlumočnickům, lingvistům i široké kulturní veřejnosti. Akademický slovník bude jistě jedním ze základních pramenů při zpracovávání učebnic francouzštiny i při odborných pracích, zvláště lingvistických.

Je naší milou povinností poděkovat za cenné rady býv. řediteli Ústavu jazyků a literatury, členu korespondentu ČSAV, univ. profesoru Zdeňku Vančurovi, DrSc., profesoru Yves Milletovi a profesoru Josephu Suchymu za pečlivé přečtení textu a cenné připomínky.

V Praze v lednu 1974

Redakce slovníku

Změny francouzštiny od doby vzniku 1. vydání tohoto slovníku bylo možno pro omezený rozsah zachytit jen v hrubých rysech. Dodatky k 2. vydání však umožní čtenáři číst současnou francouzskou beletrii a tisk.

V Praze v červnu 1989 Redakce 2. vydání